

DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.1\(173\).07](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.1(173).07)
УДК: 378.147:[351.743:796](477)(045)

Бондарович О. П.,
старший викладач кафедри спеціальної фізичної та бойової підготовки
Національної академії Служби безпеки України, м. Київ
Богданов М. В.,
старший викладач кафедри спеціальної фізичної та бойової підготовки
Національної академії Служби безпеки України, м. Київ

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ ІЗ АКЦЕНТОВАНИМ ВИКОРИСТАННЯМ ВИСОКОФУНКЦІОНАЛЬНИХ КОМПЛЕКСІВ ФІЗИЧНИХ ВПРАВ

Відповідно до результатів аналізу науково-методичної літератури встановлено, що актуальним питанням впровадження високофункціональних комплексів фізичних вправ в систему спеціальної фізичної підготовки майбутніх офіцерів присвячено недостатню кількість науково-методичних праць. Це підкреслює актуальність, своєчасність та практичну складову обраного напрямку наукової розвідки.

Головною метою дослідження є розроблення організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань за призначенням із акцентованим використанням високофункціональних комплексів фізичних вправ в системі спеціальної фізичної підготовки.

В процесі дослідно-аналітичної роботи розроблені організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань за призначенням із акцентованим використанням високофункціональних комплексів фізичних вправ (в системі спеціальної фізичної підготовки). Перспективи подальших досліджень у обраному напрямі передбачають проведення апробації запропонованих нами організаційно-педагогічних умов формування готовності представників досліджуваної категорії до виконання завдань за призначенням із акцентованим використанням високофункціональних комплексів фізичних вправ (в системі спеціальної фізичної підготовки).

Ключові слова: готовність, компетентності, майбутні офіцери, педагогічні умови, спеціальна фізична підготовка, фізичні вправи, фізична підготовка, фізичні якості, функціональні комплекси

Bondarovich Oleg, Bogdanov Mihail. Formation of the readiness of future officers to perform assigned tasks with an emphasis on the use of highly functional complexes of physical exercises. Today, improving the system of professional training of future officers of institutions of the security and defense sector of Ukraine is a priority task. The development of modern methods, organizational and pedagogical conditions, the construction of effective and highly functional pedagogical models contributes to the intensification of the training of officer personnel, which will ensure in the future the effective, high-quality and reliable performance of assigned tasks by them and subordinate personnel.

Research methods: idealization, formalization, axiomatic, historical and logical, descent from concrete. In the process of research and experimental work, the experience of combat operations was used, as well as the experience of organizing the system of physical and special physical training of servicemen of institutions of the security and defense sector of Ukraine. The main tasks of scientific research: to conduct an analysis of scientific-methodical and special literature in the direction of forming the readiness of future officers for professional activity; to conduct an analysis of special and reference literature in the direction of organizing the system of physical and special physical training of representatives of the studied category.

As a result of a theoretical study, the members of the scientific research group developed organizational and pedagogical conditions for the formation of the readiness of future officers of the institutions of the security and defense sector of Ukraine to perform assigned tasks with an emphasis on the use of highly functional complexes of physical exercises (in the system of special physical training).

Keywords: readiness, competences, future officers, pedagogical conditions, special physical training, physical exercises, physical training, physical qualities, functional complexes

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Вимоги сьогодення потребують підвищення професійної підготовленості військовослужбовців різних категорій інституцій сектору безпеки і оборони України. Впровадження новітніх зразків озброєння та техніки, а також нових стандартів тактичної та спеціальної підготовки представників досліджуваної категорії потребує модернізації системи їхньої професійної освіти.

Не менш важливою є підготовка офіцерських кадрів для потреб інституцій сектору безпеки і оборони України (СБОУ), які у майбутній військово-професійній діяльності будуть організовувати систему професійної (індивідуальної, службової) підготовки підлеглого особового складу. Заслугує уваги і той факт, що сучасні стандарти підготовки кадрів для потреб інституцій СБОУ передбачають значного прояву фізичних (спеціальних фізичних) якостей. У свою чергу, аналіз досвіду бойових дій представників досліджуваної категорії потребує внесення змін до програм їхньої професійної підготовки, зокрема, програм фізичної та спеціальної фізичної підготовки, що у подальшому забезпечить якісне виконання ними, завдань за призначенням в екстремальних умовах службово-бойової діяльності.

Таким чином, впровадження сучасних педагогічних технологій (моделей), організаційно-педагогічних умов, методик у систему фізичної та спеціальної фізичної підготовки майбутніх офіцерів (військовослужбовців різних категорій та

вікових груп) у майбутньому сприятиме формування у них військово-прикладних навичок (професійних компетентностей), що в реаліях сьогодення є своєчасним та актуальним напрямом наукової розвідки.

Дослідження виконано відповідно до **планів науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт кафедр:** спеціальної фізичної та бойової підготовки Національної академії Служби безпеки України; кафедри вогневої та спеціальної підготовки факультету СБД НГУ Київського інституту Національної гвардії України (ініціативний науковий проєкт «Highly Functional Readiness of Future Officers» («HFRFO»)).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В процесі дослідно-експериментальної роботи (1 етап) нашу увагу привернули наукові праці учених: Т. Білоус [2], П. Дармограй [5], А. Шевченка [17], Ю. Ненька [12], С. Чупахіна [16], Г. Хлипавки [15], С. Марченкова [10], О. Полонського [13] та інших фахівців обраного напрямку наукової розвідки (А. Бухуна, Є. Денисенка, Ю. Медвідь, О. Шабаліна, Д. Швеця) – у яких висвітлені актуальні питання формування готовності майбутніх офіцерів до професійної діяльності. Окремі наукові теорії перелічених учених та практиків можуть бути використані в процесі побудови сучасних педагогічних моделей, які забезпечують формування готовності майбутніх офіцерів інституцій СБОУ до виконання завдань за призначенням на первинних офіцерських посадах та у подальшій професійній діяльності.

Заслужують уваги наукові праці: В. Климовича [8], В. Добровольського [6], R. Anatskyi, O. Kolomiitseva, R. Liubchich [1], К. Пронтенка [14], М. Боровика [4], Р. Любчича [9], В. Откидача [11], О. Khatsaiuk, M. Medvid, V. Maksymchuk, O. Kurok, P. Dziuba [7] та інших учених і практиків (Д. Грищенко, А. Одерова, О. Петрачкова, Г. Сухоради, А. Турчинова, Ю. Фіногенова) – у яких розкрито особливості організації системи фізичної (ФП) та спеціальної фізичної підготовки (СФП) представників досліджуваної категорії. Враховуючи специфіку та військово-прикладну складову наукових теорій перелічених учених (практиків), можливим є модернізація системи ФП та СФП курсантів вищих військових навчальних закладів інституцій СБОУ, що сприятиме у майбутньому ефективному виконанню ними службово-бойових завдань в екстремальних умовах службово-бойової діяльності. Крім цього, у майбутньому можливим є раціональна побудова ними системи фізичної (спеціальної фізичної) підготовки підлеглого особового складу.

Підсумовуючи результати аналізу науково-методичної, спеціальної та довідкової літератури, членами науково-дослідної групи встановлено, що актуальним питанням впровадження високофункціональних комплексів фізичних вправ в систему СФП майбутніх офіцерів інституцій СБОУ присвячено недостатню кількість науково-методичних праць. Це підкреслює актуальність, своєчасність та практичну складову обраного напрямку наукової розвідки.

Мета статті. Головною метою дослідження є розроблення організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань за призначенням із акцентованим використанням високофункціональних комплексів фізичних вправ в системі спеціальної фізичної підготовки (на прикладі здобувачів вищої освіти (курсантів: Національної академії Служби безпеки України та Київського інституту Національної гвардії України).

Для досягнення мети дослідження планувалося вирішити наступні завдання:

- 1) здійснити аналіз науково-методичної літератури у напрямі формування готовності майбутніх офіцерів інституцій СБОУ до професійної діяльності;
- 2) провести аналіз спеціальної та довідкової літератури у напрямі організації системи ФП та СФП представників досліджуваної категорії.

Методи дослідження: ідеалізації, формалізації, аксіоматичні, історичні і логічні, сходження від конкретного. В процесі дослідно-аналітичної (експериментальної) роботи використано досвід бойових дій, а також досвід організації системи фізичної підготовки військовослужбовців різних категорій і вікових груп інституцій СБОУ.

Виклад основного матеріалу дослідження. На початку другого етапу теоретичного дослідження з метою якісного відпрацювання поставлених перед нами завдань, а також досягнення головної мети, було створено науково-дослідну групу науково-методичного та теоретичного супроводу у складі: О. Бондарович (дослідження, методологія, адміністрування проєкту, затвердження робочих матеріалів, коригування робочих матеріалів), М. Богданов (формальний аналіз, дослідження, візуалізація, перевірка та редагування звітних матеріалів), О. Хацаук (концептуалізація, фінансування, дослідження, програмне забезпечення, керівництво проєктом), Р. Любчич (систематизація експериментальних даних, дослідження, методологія).

Надалі членами науково-дослідної групи (НДГ) були визначені сутнісні характеристики, а також критерії (рівні) сформованості готовності представників досліджуваної категорії до виконання завдань за призначенням [1, 7]. Крім цього відповідно до результатів моніторингу спеціальної науково-методичної літератури (Т. Білоус [2], М. Боровик [4], В. Добровольський [6], Р. Любчич [9]) встановлено, що теоретичних та емпіричних досліджень, які б комплексно розкривали шляхи вирішення практичної проблеми не зустрічаються.

Нами було відпрацьовано гіпотезу існування залежності впливу усучаснених експериментальних організаційно-педагогічних умов на рівень їхніх фізичних та військово-прикладних якостей (спеціальної фізичної підготовленості), що у майбутньому забезпечить: індивідуальну готовність до дій в екстремальних умовах службово-бойової діяльності (СБД) а також готовність до організації форм ФП з підлеглим особовим складом.

Об'єктом даного емпіричного дослідження є результати виконання завдань за призначенням військовослужбовцями підрозділів спеціального призначення: служби безпеки України (СБУ), Національної гвардії України (НГУ) в екстремальних умовах СБД, які прямопропорційно залежать від їхнього індивідуального рівня фізичної та спеціальної фізичної підготовленості (рівня сформованих компетентностей), а також від рівня теоретичних знань та практичної підготовленості у напрямі організації системи ФП та СФП (форм фізичної підготовки) їх керівників.

З метою практичної перевірки відпрацьованої членами НДГ гіпотези були використані наступні методи: опитування, аналіз та синтез. Необхідно виділити, що опитування випускників вищих військових навчальних закладів (ВВНЗ): СБУ, НГУ, які перебувають на посадах в підрозділах спеціального призначення (у тому числі й на керівних посадах) зазначених інституцій СБОУ проведено за можливості очно, а також дистанційно із використанням

опитувальників, сформованих в «Google Forms» (травень-серпень 2023 року).

Відповідно до результатів опитування нами встановлено, що сформованими теоретичними знаннями та практичними навичками організації форм фізичної підготовки із майбутнім підлеглим особовим складом (ефективністю наявних комплексів фізичного розвитку представників досліджуваної категорії) задоволені менше третини випускників, що суттєво відрізняється від аналогічних опитувань на етапі їхньої атестації у ВВНЗ (рис. 1).

Відповідно до результатів аналізу коментарів респондентів сформульовано висновок, що випускники найменш задоволені рівнем теоретичних знань у напрямі організації форм фізичної підготовки, а саме: попутне фізичне тренування, фізичне тренування в умовах службово-бойової діяльності та індивідуальне фізичне тренування. Необхідно підкреслити, що на думку авторів, опанування практичними навичками організації системи «індивідуального фізичного тренування військовослужбовців» необхідно розвивати самостійно у розрізі індивідуальної (професійної, службової) підготовки із урахуванням індивідуально-типологічних особливостей індивіда (військовослужбовця).

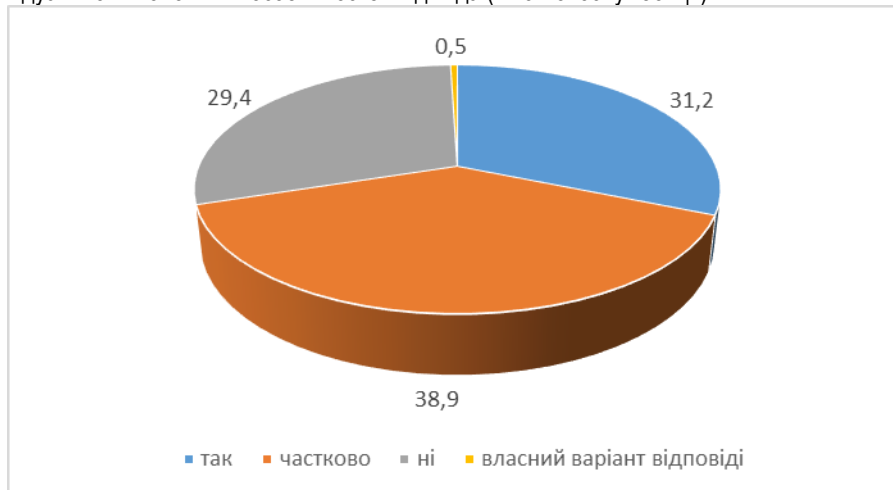

Рис. 1. Розподіл відповідей респондентів на запитання «Чи задоволені Ви сформованими теоретичними знаннями та практичними навичками організації форм фізичної підготовки із майбутнім підлеглим особовим складом (ефективністю наявних комплексів фізичного розвитку представників досліджуваної категорії)?»

Доцільно виділити, що на сьогодні в «Інтернет-просторі» існує безліч курсів, які забезпечують формування необхідних компетентностей у здобувачів вищої освіти (військовослужбовців різних категорій та вікових груп) інституцій СБОУ у напрямі побудови системи індивідуального фізичного розвитку (із урахуванням специфіки професійної діяльності та вільного особистого вибору).

На другому місці щодо незадоволення рівнем сформованих компетентностей у напрямі організації форм фізичної підготовки респонденти (випускники ВВНЗ) відзначають: фізичну підготовку військовослужбовців у короткі терміни (15-20 днів) до дій в особливих (екстремальних) умовах та фізичні вправи при тривалому пересуванні підрозділів на транспортних засобах. З метою усунення «прогалин» у спеціальних знаннях (практичних навичок) на думку випускників ВВНЗ НГУ необхідно модернізувати систему формування теоретичних знань у напрямі організації специфічних форм фізичної підготовки у представників досліджуваної категорії.

У свою чергу, на думку респондентів (випускників) ВВНЗ СБУ необхідно ввести змістовний модуль «Методика фізичної підготовки військовослужбовців» в дисципліну «Спеціальна фізична підготовка», в якому розглянути питання формування теоретичних знань та практичних навичок організації системи фізичної та спеціальної фізичної підготовки військовослужбовців різних категорій та вікових груп. Крім цього, серед умов на думку випускників ВВНЗ інституцій СБОУ процес навчання (усестороннього фізичного та гармонічного розвитку) здобувача постійно повинен бути наповненим комунікаціями з військовослужбовцями, які є носіями досвіду практичної діяльності: «навіть прості бесіди, в яких досвідчені військовослужбовці ділились власним досвідом організації форм фізичної підготовки, допомогли в деяких ситуаціях знаходити компромісні вирішення проблем із особистісним фізичним саморозвитком».

Заслуговує уваги і той факт, що у респондентів досліджуваної категорії низькі теоретичні знання та відсутні практичні навички організації заходів фізичної реабілітації (системи ерготерапії) військовослужбовців різних категорій та вікових груп після лікування травм, хвороб, поранень.

Таким чином, доцільно констатувати, що проаналізовані членами НДГ результати опитування підтвердили висунуте припущення існування залежності впливу нових умов середовища СБД на задоволеність випускників ВВНЗ (СБУ, НГУ) сформованими у них: теоретичних знань та практичних навичок організації системи фізичної та спеціальної фізичної підготовленості у підрозділах спеціального призначення, а його синтезом стали сформовані пропозиції щодо подальших досліджень, присвячених формуванню військово-прикладних навичок (професійних компетентностей) майбутніх офіцерів СБУ, НГУ в процесі професійної освіти, а саме:

1) уточнити критерії, показники та рівні сформованості формування готовності майбутніх офіцерів СБУ, НГУ до службово-бойової діяльності із акцентованим використанням засобів фізичної та спеціальної фізичної підготовки;

2) розробити та теоретично обґрунтувати організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів СБУ, НГУ до виконання завдань за призначенням із акцентованим використанням високофункціональних комплексів фізичних вправ в системі СФП;

3) змодельовати процес професійної підготовки, що передбачає формування теоретичних знань та практичних навичок організації форм фізичної підготовки у підпорядкованих підрозділах відповідної інституції СБОУ із урахуванням виявлених і теоретично обґрунтованих організаційно-педагогічних умов;

4) експериментально перевірити ефективність запропонованих членами НДГ організаційно-педагогічних умов.

З огляду на вище викладене, враховуючи досвід бойових дій (досвід організації системи професійної освіти майбутніх офіцерів інституцій СБОУ), аналізуючи результати попередніх досліджень провідних учених та практиків [1, 4, 6, 7, 9], нами відпрацьовано гіпотезу, що формування готовності майбутніх офіцерів СБУ, НГУ до виконання завдань за призначенням із акцентованим використанням високофункціональних комплексів фізичних вправ в системі СФП буде результативнішим за впровадження у їхню підготовку наступних організаційно-педагогічних умов:

1) впровадження в систему фізичної підготовки майбутніх офіцерів інституцій СБОУ сучасних технічних засобів навчання, фітнес-технологій та тренажерного обладнання із відповідним науково-методичним забезпеченням;

2) формування теоретичних знань та практичних навичок організації попутного фізичного тренування; фізичного тренування в умовах службово-бойової діяльності; індивідуального фізичного тренування; фізичної підготовки військовослужбовців різних категорій (вікових груп) у короткі терміни (15-20 днів) до дій в екстремальних умовах; фізичних вправ при тривалому пересуванні підрозділів на транспортних засобах в системі фізичної підготовки представників досліджуваної категорії;

3) доповнення змісту фізичної підготовки майбутніх офіцерів інституцій СБОУ прикладними високофункціональними комплексами, які забезпечують формування готовності до дій в екстремальних умовах службово-бойової діяльності (таб 1);

4) індивідуалізація та оптимізація техніки застосування заходів фізичного впливу (сили) представниками досліджуваної категорії у різних умовах службово-бойової діяльності (із акцентованим використанням арсеналу ефективних службово-прикладних видів одноборств);

5) формування теоретичних знань та практичних навичок організації заходів фізичної реабілітації (системи ерготерапії) військовослужбовців різних категорій та вікових груп після лікування травм, хвороб, поранень;

6) підвищення надійності та стабільності виконання навчально-бойових завдань майбутніми офіцерами під час практичного відпрацювання нормативів з «бойової та спеціальної підготовки»; розширення техніко-тактичного арсеналу застосування прийомів службово-прикладного рукопашного бою представниками досліджуваної категорії у змодельованих умовах службово-бойової діяльності; формування «коронної» техніки та тактики застосування заходів фізичного впливу (сили) у різних умовах службово-бойової діяльності; відпрацювання нормативів з «бойової та спеціальної підготовки» майбутніми офіцерами на фоні значного психофізичного навантаження;

7) формування навичок самоконтролю за психофізичним станом представників досліджуваної категорії; підвищення якості (середнього балу) майбутніх офіцерів з дисциплін «блоку» навчальних дисциплін фізичної та спеціальної підготовки;

8) внесення відповідних змін у «блок» навчальних дисциплін, які забезпечують формування теоретичних знань та практичних навичок з фізичної підготовки представників досліджуваної категорії.

Таблиця 1

Прикладні високофункціональні комплекси фізичних вправ, які забезпечують формування готовності майбутніх офіцерів до дій в екстремальних умовах службово-бойової діяльності

№ з/п	№ високофункціонального комплексу	Перелік та нумерація фізичних вправ
1.	навчально-тренувальний комплекс №1	1, 3, 7, 10, 16, TRX, квестові (ситуативні завдання)
2.	навчально-тренувальний комплекс №2	3, 4, 8, 11, TRX, 24, СКРБ
3.	навчально-тренувальний комплекс №3	5, 4, 9, 12, 17, квестові (ситуативні завдання)
4.	навчально-тренувальний комплекс №4	4, 5, 7, 13, 18, 23, СКРБ
5.	навчально-тренувальний комплекс №5 *	6, 7, 22, 28, 19, TRX, СКРБ
6.	навчально-тренувальний комплекс №6**	2, 5, 8, 13, 14, 21, 25, 27, квестові (ситуативні завдання)
7.	навчально-тренувальний комплекс №7**	5, 2, 9, 10, 15, 22, 26, СКРБ

Примітка: 1) високофункціональних комплексів фізичних вправ здійснюється відповідно до окремо розробленого (затвердженого) алгоритму; 2) окремі фізичні вправи (техніко-тактичні завдання) відпрацьовуються із використанням захисного шолому та бронезилету; 3) номер та назви фізичних вправ: 1 – підтягування на перекладині; 2 – підтягування на перекладині з ривками; 3 – підйом обертом на перекладині; 4 – підйом силою на перекладині; 5 – комбінована силова вправа на перекладині; 6 – згинання розгинання рук в упорі лежачи; 7 – комплексна акробатична вправа; 8 – комплексна силова вправа 1; 9 – комплексна силова вправа 2; 10 – комплексна швидкісна вправа; 11 – ривок гирі (16, 24, 32 кг); 12 – поштовх двох гир (16, 24, 32 кг) по довгому циклу; 13 – лазіння по канату (жердині); 14 – загальна контрольна вправа на єдиній смузі перешкод (дистанція 400 м); 15 – загальна контрольна вправа на єдиній смузі перешкод (дистанція 200 м); 16 – спеціальна контрольна вправа на єдиній смузі перешкод (600 м); 17 – біг з подоланням смуги перешкод 3100 м у складі підрозділу; 18 – біг на 100 м; 19 – човниковий біг 10x10 м; 20 – біг на 400 м; 21 – човниковий біг 4x100 м; 22 – біг на 1 км; 23 – біг на 3

км; 24 – біг на 5 км; 25 – плавання на 100 м вільним стилем; 26 – плавання на 100 м брасом; 27 – плавання в обмундированні на 100 м; 28 – марш на лижах у складі підрозділу на 5 (10) км; СКРБ – спеціальний комплекс рукопашного бою; TRX – тренувальні петлі; 4) послідовність виконання фізичних вправ під час відпрацювання окремого навчально-тренувального комплексу визначає викладач (інструктор) з фізичної підготовки; 5) * виконується в зимовий період, ** виконується в літній період; 6) дозування навантаження здійснюється із урахуванням рівня фізичного розвитку військовослужбовців; зміст комплексно-силових вправ визначає керівник навчально-тренувального заняття.

У динаміці третього етапу майбутнього емпіричного дослідження членами НДГ планується:

- 1) визначити кандидатів на участь в педагогічному експерименті (з числа здобувачів вищої освіти ВВНЗ: СБУ, НГУ) з перевірки ефективності розроблених нами експериментальних організаційно-педагогічних умов;
- 2) підібрати висококваліфікованих викладачів, інструкторів з ФП, СФП (військовослужбовців з практичним досвідом бойових дій), яких планується залучити до участі в апробації розроблених експериментальних організаційно-педагогічних умов із представниками досліджуваної категорії;
- 3) отримати згоду від здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників (інструкторів), ВВНЗ СБУ, НГУ, а також військовослужбовців з досвідом бойових дій (підрозділів спеціального призначення СБУ, НГУ) на участь в педагогічному експерименті;
- 4) розробити вимоги до навчально-матеріальної бази з ФП та СФП на якій планується проведення заключного блоку емпіричного дослідження за участю вище перелічених військовослужбовців СБУ, НГУ (інституцій СБОУ);
- 5) розробити вимоги щодо дотримання заходів безпеки учасників педагогічного експерименту під час форм фізичної підготовки, а також практичного виконання високофункціональних комплексів фізичних вправ, визначити алгоритм відпрацювання високофункціональних комплексів фізичних вправ;
- 6) здійснити попередню апробацію (калібрування) необхідного наукового інструментарію, технічних засобів та тренажерного обладнання (у разі потреби скорегувати запропоновані нами організаційно-педагогічні умови);
- 7) розробити і затвердити план педагогічного експерименту та реалізувати його;
- 8) результати педагогічного експерименту впровадити в систему фізичної підготовки майбутніх офіцерів СБУ, НГУ (представників інституцій сектору безпеки і оборони України).

Таким чином, поставлені перед нами завдання виконанні, а головна мета дослідження досягнута.

Висновки і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. В результаті теоретичного дослідження членами науково-дослідної групи розроблені організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів інституцій СБОУ до виконання завдань за призначенням із акцентованим використанням високофункціональних комплексів фізичних вправ (в системі спеціальної фізичної підготовки).

Членами науково-дослідної групи очікується, що впровадження запропонованих організаційно-педагогічних умов в систему фізичної підготовки майбутніх офіцерів інституцій СБОУ сприятиме формуванню теоретичних знань та практичних навичок організації:

- 1) попутного фізичного тренування; фізичного тренування в умовах службово-бойової діяльності; індивідуального фізичного тренування; фізичної підготовки військовослужбовців різних категорій (вікових груп) у короткі терміни (15-20 днів) до дій в екстремальних умовах; фізичних вправ при тривалому пересуванні підрозділів на транспортних засобах;
- 2) заходів фізичної реабілітації (системи ерготерапії) військовослужбовців різних категорій та вікових груп після лікування травм, хвороб, поранень.

Крім цього, в процесі майбутнього емпіричного дослідження можливим є формування у представників досліджуваної категорії: основних фізичних якостей та військово-прикладних навичок (пересування по пересіченій місцевості, подолання штучних та природних перешкод, рукопашного бою, військово-прикладного плавання та метання гранат на дальність та влучність); високої професійної працездатності; стійкості організму військовослужбовців різних категорій та вікових груп до впливу несприятливих факторів СБД і навколишнього середовища; психофізичної готовності військовослужбовців до дій в екстремальних умовах СБД; злагодженості колективних дій військовослужбовців під час виконання ними спільних навчально-тренувальних завдань.

Результати дослідження впроваджені у систему спеціальної фізичної підготовки курсантів: Національної академії Служби безпеки України, Київського інституту НГУ та Національної академії НГУ. Перспективи подальших досліджень у обраному напрямі наукової розвідки передбачають проведення апробації запропонованих нами організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів інституцій СБОУ до виконання завдань за призначенням із акцентованим використанням високофункціональних комплексів фізичних вправ (в системі спеціальної фізичної підготовки).

Література

1. Anatskyi R.V., Kolomiitseva O.E., Liubchich R.E. The program of Physical Training of servicemen to a qualification examination on the right to wear the "Beret with honors". Physical education of students. 2018. 22 (6). С. 285-291. URL: <https://sportedu.org.ua/index.php/PES/article/view/721/453> (Last accessed: 25.10.2023).
2. Білоус Т.Л. Формування професійної готовності до роботи в екстремальних умовах у майбутніх працівників ОВС : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Слов'янськ, 2015. 278 с.
3. Бірюков О.І., Хацаюк О.В. Фізичне виховання та спеціальна фізична підготовка: робоча програма навчальної дисципліни (спец.: 251 Державна безпека, 081 Право). Київ: каф. ВСП, 2022. 46 с.
4. Боровик М.О. Педагогічні умови формування фізичної витривалості майбутніх офіцерів Національної поліції в процесі фахової підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Старобільськ, 2020. 24 с.

5. Дармограй П.В. Формування професійної компетентності майбутніх офіцерів державної пенітенціарної служби України у процесі фахової підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2017. 263 с.
6. Добровольський В.Б. Удосконалення фізичної підготовки курсантів-жінок вищих військових навчальних закладів : дис. ... канд. наук з фіз. вих. та спорту : 24.00.02. Дніпро, 2018. 228 с.
7. Khatsaiuk, O., Medvid, M., Maksymchuk, B., Kurok, O., Dziuba, P., Tyurina, V., Chervonyi, P., Yevdokimova, O., Levko, M., Demchenko, I., Maliar, N., Maliar, E., & Maksymchuk, I. (2021). Preparing Future Officers for Performing Assigned Tasks through Special Physical Training. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 13 (2), 457-475. <https://doi.org/10.18662/rrem/13.2/431>.
8. Климович В.Б. Оптимізація системи фізичної підготовки курсантів-артилеристів : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.02. Київ, 2016. 20 с.
9. Любчик Р.І. Формування фізичної готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до службово-бойової діяльності в процесі професійної підготовки : дис. ... доктора філософії : 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями). Харків, 2023. 424 с.
10. Марченков С.М. Формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх офіцерів у процесі фахової підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2021. 23 с.
11. Откидач В.С. Удосконалення спеціальної фізичної підготовки курсантів засобами військово-спортивних багатоборств : дис. ... доктора філософії : 017 Фізична культура і спорт, 01 Освіта/Педагогіка. Дніпро, 2023. 242 с.
12. Ненько Ю.П. Теоретико-методологічні засади професійно орієнтованої комунікативної підготовки майбутніх офіцерів служби цивільного захисту : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.04. Рівне, 2018. 41 с.
13. Полонський О.В. Розвиток науково-дослідницької компетентності майбутніх офіцерів у процесі вивчення дисциплін професійного циклу : дис. ... доктора філософії : 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), 01 «Освіта/Педагогіка». Полтава, 2023. 277 с.
14. Пронтенко К.В. Теоретичні і методичні засади навчання гирьового спорту курсантів військових закладів вищої освіти у процесі фізичного виховання : автореф. дис. ... докт. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2018. 44 с.
15. Хлипавка Г.Г. Формування соціальної компетентності майбутніх офіцерів служби цивільного захисту України в процесі професійної підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Львів, 2019. 22 с.
16. Чупахін С.А. Формування професійної компетентності майбутніх інженерів-зв'язківців в процесі вивчення спеціальних дисциплін : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2018. 252 с.
17. Шевченко А.В. Формування фахової компетентності майбутніх офіцерів тилу в процесі професійної підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2017. 20 с.

References

1. Anatskyi R.V., Kolomiitseva O.E., Liubchich R.E. The program of Physical Training of servicemen to a qualification examination on the right to wear the "Beret with honors". *Physical education of students*. 2018. 22 (6). С. 285-291. URL: <https://sportedu.org.ua/index.php/PES/article/view/721/453> (Last accessed: 25.10.2023).
2. Bilous T.L. Formation of professional readiness to work in extreme conditions among future employees of Internal Affairs Bodies: Thesis ... Candidate Ped. Sciences: 13.00.04. Sloviansk, 2015. 278 p.
3. Biryukov O.I., Khatsaiuk O.V. (2022). Physical education and special physical training : work program of the educational discipline (special: 251 State Security, 081 Law). Kyiv. 46 p.
4. Borovyk M.O. Pedagogical conditions for the formation of physical endurance of future officers of the NP in the process of professional training: Autoref. Thesis ... Cand. Ped. Sciences: 13.00.04. Starobilsk, 2020. 24 p.
5. Darmogray P.V. Formation of professional competence of future officers of the State Penitentiary Service of Ukraine in the process of professional training: Thesis ... Candidate Ped. Sciences: 13.00.04. Khmelnytsky, 2017. 263 p.
6. Dobrovolsky V.B. Improving the physical training of female cadets of higher military educational institutions: Thesis ... Cand. sciences in Physics Education and Sports: 24.00.02. Kyiv, 2018. 228 p.
7. Khatsaiuk, O., Medvid, M., Maksymchuk, B., Kurok, O., Dziuba, P., Tyurina, V., Chervonyi, P., Yevdokimova, O., Levko, M., Demchenko, I., Maliar, N., Maliar, E., & Maksymchuk, I. (2021). Preparing Future Officers for Performing Assigned Tasks through Special Physical Training. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 13 (2), 457-475. <https://doi.org/10.18662/rrem/13.2/431>.
8. Klymovych V.B. Optimizing the system of physical training of artillery cadets: Thesis ... Cand. sciences in Physics Education and Sports: 24.00.02. Kyiv, 2021. 20 p.
9. Lyubchych R.I. Formation of physical readiness of future officers of the National Guard of Ukraine for service and combat activity in the process of professional training: Thesis ... Doc. of Phil. : 015 Professional education (by specialization), 01 "Education/Pedagogy". Kharkiv, 2023. 424 p.
10. Marchenkov S.M. Formation of informational and analytical competence of future officers in the process of professional training: Thesis ... Cand. Ped. Sciences: 13.00.04. Zhytomyr, 2021. 23 p.
11. Otkydach V.S. Improvement of special physical training of cadets by means of military and sports all-around: Thesis ... Doctor of Philosophy: 017 Physical culture and sport, 01 Education/Pedagogy. Dnipro, 2023. 242 p.
12. Nenko Yu.P. Theoretical and methodological principles of professionally oriented communicative training of future officers of the civil protection service: Thesis ... Dr. Ped. Sciences: 13.00.04. Rivne, 2018. 41 p.
13. Polonsky O.V. Development of scientific and research competence of future officers in the process of studying the disciplines of the professional cycle: Thesis ... Doc. of Phil. : 015 Professional education (by specialization), 01 "Education/Pedagogy". Poltava, 2023. 277 p.

14. Prontenko K.V. Theoretical and methodological principles of teaching kettlebell sports to cadets of military institutions of higher education in the process of physical education: Thesis ... Dr. Ped. Sciences: 13.00.02. Kyiv, 2018. 44 p.
15. Khlypavka H.G. Formation of social competence of future officers of the civil protection service of Ukraine in the process of professional training: Thesis ... Candidate Ped. Sciences: 13.00.04. Lviv, 2019. 22 p.
16. Chupakhin S.A. Formation of professional competence of future communications engineers in the process of studying special disciplines: Dis. ... Candidate of Ped. Sciences: 13.00.04. Zhytomir, 2018. 252 p.
17. Shevchenko A.V. Formation of professional competence of future rear-line officers in the process of professional training: Thesis ... Candidate Ped. Sciences: 13.00.04. Khmelnytsky, 2017. 20 p.

DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.1\(173\).08](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.1(173).08)
УДК: 378.016:615.8

Бочаров А.В.
доктор медичних наук, доцент
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці
Слухенська Р.В.
кандидат педагогічних наук, доцент
Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці
Іванушко Я.Г.
кандидат педагогічних наук, доцент
Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У науковій розвідці висвітлюються особливості використання цифрового потенціалу в програмах викладання фізичної реабілітації у вищій школі. Відзначається, що у зв'язку з тривалими військовими діями в Україні, потреба в фахівцях-реабілітологах лише зростатиме, тому освітня система повинна інтенсифікувати підготовку спеціалістів затребуваної галузі знань. Досягти необхідного рівня підготовки спеціалістів з фізичної реабілітації можна за умови оперативної та інтеграції інноваційних програм навчання, які орієнтовані на активне використання цифрового потенціалу. Реабілітація тлумачиться як складний процес, який потребує використання синергетичних підходів, що формує відповідні теоретико-методологічні настанови в освітніх стратегіях. Кластер фізичної реабілітації поєднує людинимірний та технологічно-організаційний складники. Цифрові навички для фахівців фізичної реабілітації вже утверджуються в парадигмі компетентності з цих освітніх спеціальностей. Зазначається, що статус цифрових навичок в освітній підготовці з фізичної реабілітації поступово трансформуються, переходячи з сегменту soft-skills до фундаментальних характеристик фахових компетенцій.

Ключові слова: фізична реабілітація, цифровізація, цифрові освітні ресурси, цифрові компетенції, фахівці-реабілітологи.

Bocharov A.V., Slukhenska R.V., Ivanushko Ya.H. Training of specialists in physical rehabilitation in the context of digitalization of higher education. The scientific research highlights the peculiarities of using digital potential in the programs of teaching physical rehabilitation in higher education. It is noted that due to the ongoing military operations in Ukraine, the need for rehabilitation specialists will only grow, therefore the educational system should intensify the training of specialists in the required field of knowledge. It is possible to achieve the required level of training of physical rehabilitation specialists under the condition of operational and integration of innovative training programs that are focused on the active use of digital potential. Rehabilitation is interpreted as a complex process that requires the use of synergistic approaches that form appropriate theoretical and methodological guidelines in educational strategies. The physical rehabilitation cluster combines human-dimensional and technological-organizational components. Digital skills for physical rehabilitation specialists are already established in the competency paradigm of these educational specialties. It is noted that the status of digital skills in educational training in physical rehabilitation is gradually transforming, moving from the soft-skills segment to the fundamental characteristics of professional competencies.

Keywords: physical rehabilitation, digitalization, digital educational resources, digital competencies, rehabilitation specialists.

Постановка проблеми. Фізична реабілітація наразі є однією з найбільш затребуваних спеціальностей в системі вищої освіти України. Сучасні соціокультурні реалії формують великий попит на фахівців, які забезпечуватимуть процес відновлення людського потенціалу в ході війни та у післявоєнний період. Очевидно, що існуючого кадрового потенціалу в сфері фізичної реабілітації в Україні недостатньо. Навіть за умови активної допомоги та безпосередньої участі наших закордонних партнерів, Україна потребуватиме суттєвого збільшення рівня забезпечення реабілітаційних послуг.

Тому, перед освітньою системою постає актуальне завдання збільшення обсягів підготовки спеціалістів-реабілітологів. Водночас, часто стрімке збільшення кількісних показників в освіті може негативно впливати на якість освітньої підготовки. Задля уникнення такого негативного сценарію, заклади вищої освіти, які готують фахівців з